

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

στο υπό διαβούλευση νομοσχέδιο του ΥΠΕΝ, με τίτλο:

«Πρώθηση της Ανακύκλωσης-Ενσωμάτωση των οδηγιών 2018/851 της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα (ΕΕ L 150/109) και 2018/852 της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας (ΕΕ L 150/141)»

Για πολλά χρόνια, τα θέματα της ανακύκλωσης ρυθμίζονταν από το **ν. 2939/2001**, με τίτλο *«Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση συσκευασιών και άλλων προϊόντων - ίδρυση ΕΟΕΔΣΑΠ και άλλες διατάξεις»*. Προϊόν αυτού του νομοθετικού πλαισίου, σε συνδυασμό με τις κάθε φορά κυβερνητικές επιλογές, ήταν η παράδοση του τομέα της ανακύκλωσης στους ιδιώτες - μεγάλους παραγωγούς, η εγκαθίδρυση καθεστώτος πλήρους αδιαφάνειας και ανυποληψίας και τα πενιχρά αποτελέσματα, με ποσοστά που ελάχιστα ξεπέρασαν το 5%, στον τομέα των αστικών αποβλήτων.

Το πλαίσιο αυτό αναθεωρήθηκε με το **ν. 4496/2017**, με τίτλο *«Τροποποίηση του ν. 2939/2001 για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, προσαρμογή στην Οδηγία 2015/720/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης και άλλες διατάξεις»*. Είχε προηγηθεί η έγκριση του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), το Δεκέμβρη του 2015, που ενσωμάτωνε σε μεγάλο βαθμό την **κινηματική αντίληψη της αποκεντρωμένης διαχείρισης με έμφαση στην πρόληψη και στη προδιαλογή των υλικών**, την οποία είχε οδηγηθεί να υιοθετήσει η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, αναζητώντας ένα πειστικό αντίλογο απέναντι στις, μέχρι τότε, κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις. Ο ν. 4496/2017 αποδείχθηκε ένα μεγάλο «φιάσκο», αφού δεν υπήρχε καμία πολιτική βούληση να υποστηριχθεί και να υλοποιηθεί το ΕΣΔΑ του 2015, ούτε και να αλλάξει **το καθεστώς της ανακύκλωσης**, το οποίο **παραμένει -μέχρι σήμερα- αναλλοίωτο στα βασικά του σημεία**.

(Είναι απορίας άξιο το πως στελέχη της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων, γίνονται συνομιλητές των κινημάτων, στις διάφορες διαδικτυακές συσκέψεις που πραγματοποιούνται αυτό το διάστημα. Για να μας υποδείξουν τι, άραγε; Το πώς χρησιμοποιούμε εργαλεία και δυσφημίζουμε τις κινηματικές θέσεις και επιδιώξεις;)

Δε μας προξένησε καμία εντύπωση το γεγονός ότι η κυβέρνηση της ΝΔ έσπευσε να καταργήσει αμέσως το ΕΣΔΑ του 2015, αλλάζοντας πλήρως τη φιλοσοφία του, ξαναγυρνώντας στο συγκεντρωτισμό, στις ιδιωτικοποιήσεις, στις σχέσεις «συμπάθειας» για τα σύμμεικτα, στη συγκρατημένη στάση απέναντι στην ανακύκλωση και, κυρίως, στην επαναφορά του μοντέλου της καύσης. Αφού πρώτα είχε φροντίσει να εντάξει -με έμφαση- την καύση απορριμματογενών υλικών στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), που κυρώθηκε στις 31/12/2019.

Από αυτή τη σκοπιά αντιμετωπίζουμε το, υπό διαβούλευση, σχέδιο νόμου, που επιχειρεί μια αντίστοιχη «τακτοποίηση» και στον τομέα της ανακύκλωσης, παρότι -όπως προαναφέρθηκε- το έδαφος είναι, ήδη, «στρωμένο». Η επίκληση της ενσωμάτωσης των οδηγιών 851 και 852 του 2018 (άραγε, γιατί όχι και της 850 για την ταφή;) αποδεικνύεται ένα καλό πρόσχημα για την παγίωση της κυριαρχίας των ιδιωτικών συστημάτων «εναλλακτικής» διαχείρισης συσκευασιών και για την επέκταση της λογικής της καύσης, εκτός από τα προϊόντα της επεξεργασίας σύμμεικτων απορριμμάτων σε μονάδες μηχανικής επεξεργασίας και στα υπολείμματα των Κέντρων Διαλογής

Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ). Το ΔΥΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ, από το 2016, έχει επισημάνει αυτήν την επιδίωξη, αποκαλύπτοντας δημόσια την προσπάθεια της εταιρείας WATT ΑΕ να επανασυστήσει το καμένο ΚΔΑΥ στη Φυλή, σαν μονάδα «διαλογής», που θα παράγει και καύσιμη πρώτη ύλη.

Αν το περιεχόμενο του σχεδίου νόμου ανταποκρίνονταν, στοιχειωδώς, στο «περιτύλιγμά» του, θα έπρεπε να υπάρχουν άρθρα σχετικά με την προώθηση της πρόληψης, της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης των στερεών αποβλήτων, άρθρα για τη στήριξη των δήμων (με χρηματοδότηση, εκπαιδευμένο προσωπικό, δημόσιες - δημοτικές υποδομές ανακύκλωσης και κομποστοποίησης, δυνατότητα διάθεσης και αξιοποίησης των ανακτώμενων υλικών, ευχέρεια χωροθέτησης απλών υποδομών ανακύκλωσης κ.ά.), άρθρα για την ανάκτηση του δημόσιου χαρακτήρα της ανακύκλωσης και την αναγνώριση του τέλους ανακύκλωσης ως δημόσιου πόρου και άρθρα για τη διασφάλιση της επίτευξης των στόχων που υιοθετούνται υποχρεωτικά από την κοινοτική οδηγία 2018/851, στα άρθρα 23 («προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση») και 62 «Ποσοτικοί στόχοι για την ανακύκλωση των απόβλητων συσκευασιών και την επαναχρησιμοποίηση»), στα οποία, μεταξύ άλλων, μπαίνουν και οι στόχοι για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση με προδιαλογή των υλικών στο 55% το 2025, στο 60% το 2030 και στο 65% το 2035.

Αντίθετα, το σχέδιο νόμου, μόνο επιφανειακά δείχνει ότι υιοθετεί μέτρα για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης σε άρθρα, όπως το 11 («Πρόληψη Αποβλήτων»), όπου οι δήμοι με πληθυσμό άνω των 20.000 κατοίκων υποχρεούνται να δημιουργήσουν Κέντρα δημιουργικής επαναχρησιμοποίησης υλικών (ΚΔΕΥ) - κτήρια για συγκέντρωση και διαχείριση μεταχειρισμένων υλικών (και πάλι χωρίς καμία πρόβλεψη για υποδομές και προσωπικό), το 25 («Χωριστή συλλογή και ανακύκλωση στις σχολικές μονάδες»), το 26 («Πράσινα σημεία»), το 30 («Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων - ΑΕΚΚ»), αφού με άλλες διατάξεις του «ναρκοθετεί» την υπόθεση της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης των υλικών, εξειδικεύοντας τις βασικές κατευθύνσεις του νέου Εθνικού σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ).

Μιλώντας συνολικά και για την ουσία του σχεδίου νόμου, θεωρούμε ότι τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι:

- η προώθηση, με κάθε κόστος, της ΚΑΥΣΗΣ, ακόμη κι αν αυτή μεταφράζεται σε κατασπατάληση τεράστιων ποσοτήτων ανακτήσιμων υλικών,
- η εμμονή στην ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ,
- ο ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΣΜΟΣ στη λειτουργία του συστήματος διαχείρισης και
- η εκτόξευση του ΚΟΣΤΟΥΣ, που θα κληθούν να καταβάλλουν οι πολίτες

Πιο συγκεκριμένα:

Άρθρο 4

Το σχέδιο νόμου επαναλαμβάνει τη γνωστή ιεράρχηση των δράσεων και των εργασιών διαχείρισης των αποβλήτων (πρόληψη, προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, άλλου είδους ανάκτηση, διάθεση), συνοδευόμενη από την πονηρή έκφραση «κατά προτεραιότητα», ανοίγοντας το δρόμο σε αυτό που εκφράζεται πιο καθαρά παρακάτω, όπου γίνεται λόγος για τη δυνατότητα «παρέκκλισης από την ιεράρχηση για ορισμένα ειδικά ρεύματα αποβλήτων, εφόσον ...». Είναι

προφανές ότι η πριμοδότηση της καύσης χρειάζεται να υποσκελίσει ορισμένα από τα πρότερα στάδια.

Έχει ενδιαφέρον να δούμε τι αναφέρει στο αντίστοιχο σημείο η ευρωπαϊκή οδηγία που επικαλείται το σχέδιο νόμου: «Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν οικονομικά μέσα και άλλα μέτρα, με σκοπό την παροχή κινήτρων για την εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων, όπως εκείνα που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΝα ή άλλα κατάλληλα μέσα και μέτρα». Το πρώτο από τα μέτρα που παρατίθενται στο συγκεκριμένο παράρτημα είναι το εξής: «τέλη και περιορισμοί για την υγειονομική ταφή και αποτέφρωση των αποβλήτων, που παρέχουν κίνητρα για την πρόληψη και την ανακύκλωση και διατηρούν την υγειονομική ταφή ως τη λιγότερο προτιμώμενη επιλογή για τη διαχείριση των αποβλήτων».

Άρθρο 20

Χρησιμοποιείται παραπλανητικά ο τίτλος «Αναβάθμιση της χωριστής διαλογής - ανακύκλωσης», αφού με βάση το περιεχόμενο αυτού του άρθρου, τα ΚΔΑΥ (κέντρα διαλογής ανακυκλώσιμων υλικών) μετατρέπονται υποχρεωτικά σε παραγωγούς δευτερογενών καύσιμων υλικών των υπολειμμάτων τους, με σκοπό την καύση στη βιομηχανία ή στις ενεργειακές μονάδες που προγραμματίζονται. Αναφέρεται χαρακτηριστικά: «Από την 1η.1.2022, **η συνολική ποσότητα των προσμίξεων (υπόλειμμα) από τα ΚΔΑΥ** με δυνατότητα διαλογής άνω των τριάντα (30) τόνων ανά ημέρα, που με επεξεργασία δύναται να κατηγοριοποιηθεί ως προς τις βασικές παραμέτρους στις κλάσεις 1, 2 ή 3, όπως αυτές ορίζονται από το πρότυπο ΕΛΟΤ EN 15359:2011 ή χωρίς περαιτέρω επεξεργασία, **πρέπει να χρησιμοποιείται ως απορριμματογενές καύσιμο**, το οποίο αξιοποιείται ενεργειακά στην ενεργοβόρα βιομηχανία ή σε Μονάδες Ενεργειακής Αξιοποίησης».

Η μέγιστη πρόκληση, που δεν έχει προηγούμενο, είναι ότι την επεξεργασία και την παραγωγή των απορριμματογενών καυσίμων θα την πληρώνουν οι δημότες με χρέωση μέσω των δήμων τους με 35 ευρώ/τόνο. Αν αναλογιστούμε ότι οι μονάδες καύσης θα κατασκευαστούν με τη μέθοδο ΣΔΙΤ, συμπεραίνουμε ότι κάποιοι «γνωστοί και μη εξαιρετέοι» θα κερδοσκοπούν τόσο από τη διαχείριση του υπολείμματος, όσο και από την πώληση του ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ οι δημότες θα πληρώνουν νέα χαράτσια στα δημοτικά τέλη. Αλλά και ό,τι δεν οδηγείται σε επεξεργασία για παραγωγή καυσίμου και θα οδηγείται για ταφή, θα επιβαρύνεται με κλιμακωτή χρέωση που θα ξεκινά από τα 5 ευρώ/τόνο και θα φτάσει στα 35 ευρώ/τόνο (άρθρο 32, παρ. 3).

Άρθρο 31

Καθώς η γενικευμένη εφαρμογή της καύσης αποτελεί, πρωτίστως, πολιτική και οικονομική επιδίωξη και προκειμένου να διασφαλιστεί η υλοποίησή της, δημιουργείται Δίκτυο μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης, όπως έχει προβλεφθεί στο νέο ΕΣΔΑ, που βρίσκεται υπό τον πλήρη έλεγχο του ΥΠΕΝ. Το ΥΠΕΝ με αποφάσεις του υπουργού αναλαμβάνει την υπόθεση της γενικευμένης καύσης, με ότι συνεπάγεται αυτό για την υγεία, το περιβάλλον και την οικονομική επιβάρυνση των πολιτών. Το πλήρες κείμενο του άρθρου 31 είναι το παρακάτω:

«1. Οι διαδικασίες εκπόνησης ή ανάθεσης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών υπηρεσιών, όπως και χωροθέτησης, δημοπράτησης, κατασκευής και λειτουργίας των μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης αποβλήτων, καθώς και ο συντονισμός και η εποπτεία υλοποίησης αυτών

υπάγονται στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Η χωροθέτηση των εν λόγω μονάδων γίνεται σύμφωνα με τις προβλέψεις και τα σχετικά κριτήρια χωροθέτησης του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (Ε.Σ.Δ.Α.) που εγκρίθηκε με την με αρ. 39/31.08.2020 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου (Α' 185) και σύμφωνα με τον ν. 4014/2011 (Α' 209).

2. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας καθορίζονται η δυναμικότητα των μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης αποβλήτων της παρ. 1, οι εξυπηρετούμενες από τις μονάδες περιοχές, καθώς και κάθε ειδικός όρος και προϋπόθεση για την εφαρμογή της παρ. 1».

Άρθρο 32

Επανερχεται το τέλος ταφής, μετά την αναστολή που είχε δοθεί, συνέπεια των κινητοποιήσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενάντια στο χαράτσι αυτό. Από 1/1/2021 όσα απορρίμματα δεν υφίστανται επεξεργασία και οδηγούνται απευθείας στην ταφή θα επιβαρύνονται, αρχικά με 15 ευρώ/τόνο, με αύξηση 5 ευρώ/τόνο ανά έτος, έως τα 35 ευρώ/τόνο. Είναι άξιο απορίας πως επανέρχεται μια τόσο μεγάλη επιβάρυνση, που θα κληθούν να καταβάλουν οι δημότες, όταν οι κυρίως υπεύθυνοι (κυβέρνηση και περιφέρειες) δεν έχουν κάνει τίποτα για την κατασκευή των αναγκαίων υποδομών ανάκτησης και επεξεργασίας των απορριμμάτων. Είναι εξωφρενικό να επιβάλλονται πρόστιμα από αυτούς που έχουν την κύρια ευθύνη.

Άρθρο 38

Στην παρ. 5 του τροποποιούμενου άρθρου αναφέρεται: «Προϋπόθεση για την έκδοση κάθε άδειας που καλύπτει την αποτέφρωση ή τη συναποτέφρωση με ανάκτηση ενέργειας είναι να πραγματοποιείται η ανάκτηση ενέργειας με υψηλό επίπεδο ενεργειακής απόδοσης, σύμφωνα με το Παράρτημα II». Οι όροι της ευρωπαϊκής οδηγίας, στο παράρτημα II, απαιτούν από τις μονάδες καύσης που δημιουργούνται πολύ υψηλά ποσοστά απόδοσης, που αν δεν καλύπτονται η διαδικασία της καύσης θεωρείται ισοδύναμη της ταφής.

Εκμεταλλεσόμαστε την ευκαιρία να επισημάνουμε, για μια ακόμη φορά, ότι για να γίνει εφικτό αυτό, χρειάζεται συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας και σταθερή απορρόφηση της παραγόμενης θερμικής ενέργειας σε όλη τη διάρκεια του έτους, κάτι που σε μεσογειακές χώρες όπως η Ελλάδα δεν είναι δεδομένο. Ο κίνδυνος αποχαρκτηρισμού της διαδικασίας ως ανάκτησης είναι υπαρκτός, όσο υπαρκτό είναι και το ενδεχόμενο μιας σκανδαλώδους διασπάθισης δημόσιου χρήματος.

Άρθρο 53

Επιβεβαιώνοντας την εκτίμησή μας για συγκεντρωτισμό του συστήματος και την απάλειψη οποιασδήποτε δυνατότητας αποκεντρωμένης διαχείρισης αποκλείεται η δυνατότητα των ΟΤΑ α' βαθμού να κατασκευάσουν δημοτικές ή διαδημοτικές μονάδες επεξεργασίας αστικών αποβλήτων, ενώ μπαίνει συγκεκριμένο όριο για τα ΚΔΑΥ και τις μονάδες επεξεργασίας βιοαποβλήτων.

Άρθρο 58

Το άρθρο αναφέρεται σε ρυθμίσεις για τους φορείς ΣΣΕΔ και ΑΣΕΔ. Πρόκειται για τα γνωστά ιδιωτικά συστήματα που διαχειρίζονται το σύνολο της ανακύκλωσης και έχουν σημαντικό μερίδιο ευθύνης

για τα χαμηλά επίπεδα ανακύκλωσης αν και επωφελούνται αποκλειστικά από το τέλος που επιβαρύνει τις συσκευασίες και καταβάλουν οι καταναλωτές. Το καθεστώς, όχι μόνο δεν αλλάζει, αλλά με το παρόν σχέδιο νόμου, τα ιδιωτικά συστήματα -στην πεπατημένη του ν. 4496/2017- ισχυροποιούνται, περιθωριοποιώντας ακόμη περισσότερο τους δήμους.